

MARCO KOSONEN

**-BÄNDI-
LABORATORIO**

TARINOITA LEPAKKOLUOLASTA

LIKE

© Marco Kosonen ja Like Kustannus / Kustannusosakeyhtiö Otava 2022
Suomen tietokirjailijat ry on tukenut tämän kirjan tekemistä.

LIKE

Like Kustannus
Helsinki
www.like.fi

ISBN 978-951-1-40611-2

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

"Se joka liikaa kela, se relaamatta delaa."

– MIETELAUSE LEPAKON TREENIKÄMPÄN SEINÄLLÄ.

SISÄLTÖ

Intro ...	11
Lama ...	19
Musta Paraati ...	37
Smack...	61
The Nights of Iguana ...	79
Päät ...	97
Backsliders ...	111
The Fucking World ...	119
PIM ...	127
Keba ...	141
Shadowplay ...	157
Melrose ...	177
The Bullworkers ja Cool Sheiks ...	195
Rumba ...	211
Radio City ...	223
Lepakkolaiset ...	233
Coda ...	247
Bändilaboratorion soundtrack ...	250
Henkilöhakemisto ...	252
Kirjailijasta ...	256

KOMMENTOIJAT

Seppo "Sidi" Vainio – Briardin, Päiden ja Shadowplayn rumpali

Jari "Epe" Kronholm – Laman ja Mustan Paraatin laulaja

Pasi "Panda" Nikander – Mustan Paraatin ja Keban basisti

Yrjö "Ykä" Knuuttila – Mustan Paraatin, PIMin ja
Shadowplayn rumpali

Sakari "Saku" Paasiniemi – Mustan Paraatin kitaristi

Harri "Jones" Laitinen – Lepakon toiminnanjohtaja

Roger "Roge" Nieminen – Melrosen basisti, roudari

Simo "Cheri" Martin – Smackin basisti

Kari "Kartsa" Marjanen – Smackin kitaristi

Jimi Sero – Smackin ja Ballsin basisti

Jouni "Johnny Lee Michaels" Turpeinen – Sound Storm
Shockin laulaja, tuottaja

Markku Roinila – Rumban toimittaja

Jari-Pekka "Delay" Kolanen – Pin Upsin ja The Nights of
Iguanan basisti

Veli-Pekka "Puka" Oinonen – Hefty Loadin ja The Nights of
Iguanan kitaristi

Kai Fuhrmann – Päiden rumpali

Hande Virkki – Lola Egon ja Shadowplayn basisti

Juhani Kansi – Päiden laulaja, toimittaja

Kimmo Kajasto – Päiden basisti, toimittaja

Timo "Samurai Timppa" Laune – dj

Tapio Hopponen – Lepakon talonmies, Elmun toiminnanjohtaja

Kari "Näkä" Hyle (os. Närhi) – The Fucking Worldin kitaristi

Ninni Manninen – PIMin ja The Bodyguardsin laulaja

Maria Lumikangas – PIMin basisti

Vilma Vainikainen – PIMin kitaristi

Marianne Loppi – PIMin rumpali

Aarno "Ali" Alikoski – Keban laulaja

Peter "Pete" Parkkonen – Keban rumpali

Visa "Brandi Ifgray" Ruokonen – Shadowplayn laulaja/
pianisti

Timo Vikkula – Shadowplayn kitaristi

Mika "Tokela" Tuokkola – Melrosen laulaja-kitaristi

Timo Martikainen – piipuntekijä

Mitja Tuurala – The Bullworkersin ja Cool Sheiksin basisti,
tuottaja

Keimo Hirvonen – Hefty Loadin ja Cool Sheiksin rumpali

Heikki "Hepa" Halme – Hefty Loadin ja Cool Sheiksin
saksofonisti-huulisti

Timo "Tixa" Juka – dj, Hevospistoolin solisti

Kimmo Helistö – Toimittaja, saunayrittäjä, Kadotettujen
saksofonisti

Virve Valli – Toimittaja

Anita Halminen – Elmun työntekijä

INTRO

Lepakkoluola oli kuin hullun tiedemiehen laboratorio. Rakennus oli niin syrjässä kaikesta, että sinne pääsi kehittymään aivan oma maailmansa. Entinen maali-varasto ja rappioalkoholistien yömaja sijaitsi Helsingin Ruoholahdessa kapealla kaistaleella, jota rajasivat hautausmaa, teollisuusalue ja kaksi ajoramppia. Kaupunginosa oli tuolloin osittain joutomaata, jossa ei ollut tietoaakaan nykyisistä toimitorakennuksista, metroasemasta tai kauppakeskuksesta.

Kun aktivistit ja vaihtoehtoväki valtasivat Lepakkoluolan elokuussa 1979, he panivat alulle ainutlaatuisen kulttuurivirran, joka solisi aina talon purkamiseen vuonna 1999. Lepakon kahdessa esiintymissalissa, kahvilassa ja muissa tiloissa järjestettiin lukuisia ikimuistoisia keikkoja, teatteriesityksiä ja tapahtumia. Talo oli myös alkuperäisen Radio City -paikalliskanavan ja *Rumba*-lehden syntypaikka. Siellä toimivat oman aikansa muun muassa kirpputori, puuverstas, autokorjaamo, kirjapaino, äänitysstudio ja puulämmitteinen sauna.

Oma lukunsa olivat alakerrassa sijainneet treenikämpät, jotka muodostivat suomalaisessa musiikkihistoriassa ainut-

Sotaa apatiaa vastaan. Lepakon sali valtauksen jälkeen vuonna 1979.

Kuva: Aimo Hyvärinen / Helsingin kaupunginmuseo

laatuisen yhteisön, bändilaboratorion. Lepakkoluolan kellarissa soitetun musiikin skaala kulki avantgardistisesta synkistelystä suomenkielisen popin kautta räväkkään katurockiin. Monet uudet virtaukset rantautuivat maailmalta ensin Ruoholahteen ja levisivät sieltä muualle Suomeen.

Lepakkoluolassa syntyi ja kehittyi bändejä kuten Musta Paraati, Smack, The Nights of Iguana, Päät, Silmät, Shadowplay, Keba, Backsliders, Melrose, Bullworkers tai PIM. Osa niistä niitti mainetta ulkomaita pitkin. Monet Lepakon yhtyeistä tekivät merkittävää pohjatyötä nykyisin ammattimaiseksi muodostuneelle suomalaisen musiikin ulkomaanviennille. Lepakossa treenasi Suomessa käydessään myös tuolloisten vientibändien lippulaiva Hanoi Rocks. Eikä pidä unohtaa

”edellisen sukupolven” lepakkolaisia, kuten Sielun Veljet, Pelle Miljoona ja Problems.

Lepakoluolasta tuli itseään ruokkiva organismi, joka söi myös itseään. Monen bändin tarina alkoi ja loppui Lepakossa, eikä heistä ole sen jälkeen juuri kuultu: Neurovisio, Musta Maija, Neighbourhood Brats, Joan Bennet Museo, Sekunda ja kymmenet muut eivät koskaan päässeet juuri alkua pidemmälle. Bändit olivat usein lyhytikäisiä, sillä kynnyksien hajoamiseen oli matala. Hajoaminen ei haitannut, koska samojen seinien sisäpuolella sikisi jatkuvasti uusia bändejä ja projekteja, joista johonkin sai aina tungettua itsensä. Aina ei tarvinnut edes kasata kamojaan ja siirtyä viereiseen treenikämppään, vaan luomista saattoi jatkaa omassa nurkkauksessaan uusien, enemmän tai vähemmän tuttujen soittajien kanssa.

Lepakko oli aikansa sosiaalinen media. Kun sinne sai kirjattua itsensä sisään, tarvittavat tiedot ja kontaktit löytyivät kyllä. Asioiden järjestymiseen riitti usein pelkkä kahvilassa istuminen. Lebaan täytyi mennä paikan päälle, siellä täytyi viettää aikaa ja osaksi yhteisöä pääsi vain tutustumalla ihmisiin. Ainoa linkki ulkopuoliseen maailmaan oli kolikoilla toimiva lankapuhelin yläkerran vessojen vieressä. Lepakon aktiivisimmat vuodet osuivat aikaan ennen kännyköiden ja internetin läpimurtoa, mikä vain vahvisti paikan asemaa mikrokosmoksena.

Bändistä toiseen siirtyneet soittajat eivät voineet tietää minne lopulta päätyivät ja kuinka pitkäksi aikaa. Lankapuhelimen aikana sattuma oli huomattavasti isompi tekijä kuin nykyään, ja se poiki monia kertomisen arvoisia tarinoita. Niistä

osa on koottu tämän kirjan kansien väliin. Tarkastelen aihetta omien kokemusteni kautta, sillä elin Lepakkoluolassa kultaista nuoruuttani 1980-luvun alusta 1990-luvun alkuun. Aluksi kävin yläkerrassa keikoilla, teatterissa ja valokuvanäyttelyissä, kunnes sain onnekseni siirtyä alakerran treenikämppämaailmaan. Se oli aivan oma juttunsa. Päädyin Shadowplay-yhtyeen trumpetistiksi paljolti sen takia, että menin väärinkäsityksen takia rutkasti myöhässä treenikämpälle. Sedät-yhtyeen sijaan harjoitteluvuorossa olikin Shadowplay, joten jäin soittelemaan heidän kanssaan. Kun nyt kerran olet siinä, niin tuu messiin, sanoivat. Elämässäni loksautti uusi vaihde päälle.

Jokaisen Lepakossa vuosien varrella soittaneen bändin listaaminen olisi virastomaista ja paikan hengen vastaista. Olen valinnut mukaan kattauksen, joka antaa mielestäni hyvän kuvan treenikämpissä syntyneestä monimuotoisesta musiikista. Soittajien lisäksi mukana on myös Lepakon muita toimijoita *Rumba*-lehdestä, Radio Citystä ja Höyry-klubista, jotka olivat kiinteässä vuorovaikutuksessa bändien kanssa. Painotus on 1980-luvussa, aikana, jolloin itse vietin aktiivisesti aikaa talossa. Äänessä olevien tekijöiden jututtaminen oli suuri ilo ja muistutti, kuinka tärkeää omien juttujen tekeminen ja niihin uskominen on.

Lepakkoluola ja sitä ympäröinyt maailma ovat menneisyyttä, jonka perään ei kannata haikailla. Ankean näköisen, alun perin väliaikaiseksi varastotilaksi rakennetun talon kätköissä tehtiin kuitenkin paljon hienoja asioita ja se toimi lukuisten hauskojen sattumusten tapahtumapaikkana. Omaehtoisen tekemisen esikuvana ja innoittajana sillä on edelleen

merkittävä asema, jota kannattaa vaalia. Ei juhlapuhemaisen jäykästi, vaan hyvällä fiiliksellä. Niin Lepakossakin oli tapana tehdä asioita. Talon henkeä kuvaa se, että moni yhtye maksoi treenikämpävuokransa soittamalla keikan yläkerran kemuissa. Siinä oli mutkatonta yhdessä tekemisen meininkiä ja punkhenkeä puhtaimmillaan. Ei kitistä siitä, ettei nuorilla ole tiloja, vaan tehdään tila itse ja toimitaan siellä kuten luontevimmalta tuntuu.

”Sotaa apatiaa vastaan” luki Leban seinässä talon alkuvaiheessa. Se on kannatettava iskulause edelleen.

”Lepakossa meillä kaikilla oli sellainen bioaura. Se lihallistui siellä, vaikka näytti siltä, että oli vain puhetta ja liikettä.

Lepakossa paljon aikaa viettäneet ja siellä yhteistyötä tehneet hengittivät samaa ilmaa ja antoivat tavallaan palan omaa itseään muille, ja saivat tietenkin myös. Vähän kuin saunasta tullessa höyrytään ja ne höyryt sitten sekoittuvat toisiinsa. Kun sä menit eri treenikämpiin, sä altistuit erilaisille jutuille ja niistä jäi suhun jälki. Elävän taiteen funktio konkretisoitui siinä ympäristössä. Lepakko oli siinä mielessä elävä organismi, joka ruokki itseään. Bio-some. Siellä soitettiin, syötiin, juotiin, jöötättiin ja hengitettiin samaa ilmaa. Jos sen yrittää luoda digitaalisesti, pitää ottaa chili- ja paprikapurkkeja messiin, jotta se maistuisi jollekin. Sama jos sä haluat pitää kukkaa, sun täytyy kastella sitä, tai sitten voit hankkia muovikukan, joka elää ikuisesti.”

– SEPPÖ ”SIDI” VAINIO, RUMPALI, KEHITYSBIOLOGIAN PROFESSORI

1.

Menin Lepakkoon ensimmäisen kerran elokuussa 1980, talonvaltauksen yksivuotisbileisiin. Viimeinen vuosi koulussa oli juuri pyörähtänyt käyntiin. Tunsin seisovani valmiusasemassa elämän lähtöviivalla ja odotin lähtölaukausta. Itähelsinkiläisen koulun pihalla käytiin välitunnilla keskusteluja siitä, missä se Lepakkoluola tarkalleen ottaen oikein oli. Siis niiden kesken, joita kiinnosti valuttu talo ja siellä järjestetty omaehtoinen toiminta. Ja tietenkin se, että kyseisenä iltana Lepakkoluolassa esiintyisi Pelle Miljoona Oy.

Lepakon valtaus oli edennyt ilman dramatiikkaa vuotta aikaisemmin, ja sitä juhlittiin nyt pitkän kaavan kautta. Alkuillasta pihalla soitti useita bändejä, joista muistan varmasti nähneeni kaksi, Pääät ja Woude. Myöhemmin illalla sisätiloissa maksullisella keikalla esiintyi toistamiseen Woude sekä Ducktails ja Pellen bändi. Bändikattauksessa oli huomionarvoista se, että samalle keikalle oli kiinnitetty 50-lukua ihannoivien diinareiden yhtye Ducktails ja suomipunkin keulakuva. Diinien ja punkkien välinen vihanpito oli vielä tuohon aikaan totisinta

totta, eikä se rajoittunut pelkkään keskinäiseen vittuiluun. Mitään väkivaltaisuuksia ei kuitenkaan illan aikana esiintynyt ja ainoaksi provokaatioksi jäi diinareiden pikainen poistuminen paikalta heti Ducktailsin esiintymisen jälkeen.

Keikka myytiin loppuun ja saliin vievät ovet suljettiin lukuisien pettyneiden edessä. Sisällä katselin, kuinka liputta jääneitä kiipesi ikkunoista saliin. Lopulta ihmismassa yksinkertaisesti puski ovet auki ja loputkin juhlaväestä työntyivät sisään. Joku kävi lavalla kuuluttamassa, että tulkaa nyt sitten kaikki vaan. Mitäpä muutakaan siinä olisi voinut tehdä.

Ensikosketukseni Lepakkoon oli innostava ja paljonpuhuva. Tuntui kuin kotikaupungin toiselta puolelta olisi löytynyt kokonaan uusi maailma. Sinne piti päästä pian uudelleen. Uusi vuosikymmen alkoi ja sitä juhlisti usean klassikkolevyn ilmestyminen. Tuli Pellen *Moottoritie on kuuma*, David Bowien *Scary Monsters*, Kate Bushin *Never for Ever* ja Bluesoundsin *Black*.

Samana vuonna ilmestyi myös Laman ensimmäinen single.

LAMA

Lama oli monella tapaa tyylipuhdas bändi. Yhtyeen ki-vijalkana oli ehdoton asenne, joten aktiivikausi jäi ly-hyeksi mutta ehti sisältää samat nousut, laskut ja myrs-kyt kuin monilla tunnetummilla nimillä.

Yhtye syntyi vuokralähiössä 70-luvun laman keskellä. Lama ei antanut alkuaikojen soittotaidottomuuden häiritä toimintaansa ja eli uhmakkaana unelmaansa sulkeutuneessa maassa, jossa valtavirrasta poikkeaminen oli vaarallista. Yh-tye ei saanut ymmärrystä osakseen oikeastaan mistään suun-nasta, kaikkein vannoutuneimpia fanejaan lukuun ottamatta.

Kappaleet olivat nopeita ja lyhyitä kolmen soinnun pur-kauksia, joissa ei jääty tunnelmoimaan tai rakentelemaan bridgejä eri osien välille. Sanoitukset olivat yhtä nopeita ja sensuroimattomia havaintoja ympäröivästä maailmasta kuin musiikkikin. Poliisi, armeija, portsarit ja sulkeutunut suvait-semattomuus saivat kyytiä, huumoria tosin unohtamatta. Kaiken lisäksi bändi oli edellä aikaansa soittaessaan hard-corepunkia ennen kuin koko käsitettä oli varsinaisesti edes keksitty.

Yhtyeen alkutilannetta leimasi eräänlainen historiattomuus, josta oli enemmän hyötyä kuin haittaa. He eivät olleet ensin kuunnelleet Bob Dylania tai The Whota ja löytäneet sen jälkeen punkia, vaan musadiggailu ja kaikki muukin lähti suoraan vuoden 1977 alkuräjähdyksestä, jolloin The Clash, Sex Pistols, The Damned ja muut aikalaiset nousivat esiin. Esi-kuvista piti vetää vielä pykälän verran nopeampaan ja rajum-paan suuntaan.

Mistään ei tingitty, mikä herätti kunnioitusta ja nosti mai-
netta. Paalupaikalle pääseminen koitui paradoksaalisesti lo-
pun aluksi. Neljän vuoden rytinän jälkeen bändistä oli tullut
alan puristien mielestä liian suosittu ja sen soittajista rock-
tähtiä, joille täytyi kääntää selkä. Jälkeenpäin katsottuna
kaikki tapahtui hyvin lyhyessä ajassa ja komeettamaisesti,
kuten rockmaailmassa usein on tapana. Vaikka suosiota tuli,
Lama pysyi tiukasti marginaalissa alusta loppuun.

Laman ensimmäinen versio oli saanut alkunsa Helsin-
gin Puotilassa jo vuonna 1977, mutta kokoonpano vakiintui
vasta ennen levytysstudioon menoa. Ensimmäisillä singleillä
Laman muodostivat laulaja Jari ”Epe” Kronholm, kitaristi
Timo ”Charlie” Peräniitty, rumpali Jarkko ”Jere” Hämäläinen
ja basisti Timo Eno. Myöhemmin rumpaliksi tuli Juha ”Jusa”
Ranta ja loppumetreillä basistiksi ehti vaihtua Harri ”Rane
Raitsikka” Jäntti. Bändi julkaisi 1980-luvun alussa neljä sing-
leä, yhden albumin ja yhden kokoelmalevyn. Ensimmäinen
single ”Totuus löytyy kaurapuurosta” (1980) soi jokusen ker-
ran samana vuonna perustetussa Ylen *Rockradiossa* ja nosti
yhtyeen yleisempään tietoisuuteen. Sama biisi toimi tosin

myös eräänlaisena viimeisenä naulana bändin arkkuun, kun siitä luvattomasti tehtyä versiota käytettiin Elovena-mainoksessa. Se taas johti sitkeään myyntiin, jonka mukaan Lama on myynyt itsensä.

EPE: ”Lama oli alun perin Puotilassa Stadin vuokrakerrostalossa Rusthollarintie 10:ssä perustettu bändi. Mä asuin c-rapussa, rumpali a-rapussa ja basisti b-rapussa. Oli se nuoruuden hinku, vaikka ei oikein ollut mitään, eikä osannut mitään. Oli vain halu tehdä jotain. Se oli tosi paikallista, kun ei tuntenut vielä muita kuin samojen kulmien tyyppejä. Sitten kun alkoi käydä keikoilla Koiton talolla ja Kill Cityssä, tuli tutustuttua muiden kaupunginosien tyyppeihin. Pikkuhiljaa Lamasta alkoi tippua ne Puotilan jäbät veke. Kun mentiin levyttämään, Puotilasta ei ollut enää mukana muita kuin mä. Mutta hyvä jengi meillä oli aluksi siellä Rusthollarintiellä. Ja hyvät klitsut oli myös missä istuskeltiin, missäpä muualla. Sinne tuli jopa muualta Stadista punkjengiä hengaillemaan, niin hyviä ne klitsut oli, että sinne tultiin kauempaakin viettämään viikonloppua.”

”Sitten saatiin treenikämpä meidän talon pommarista. Ei tosin pitkäksi aikaa, kun siellä syntynyt meteli oli niin paha ja kantautui asuntoihin asti. Kerran huusin mikkiin, että tuu Maukki tänne, ja siinä yläpuolella asuva Maukki tuli kohta koputtamaan ovea. Toinen treenikämpä oli Vartsikan metallipajalla. Koiton talolla tapasin sitten Enon ja sen kanssa perustettiin varsinainen Lama, johon tulivat myös Charlie ja Jere Hämäläinen, jonka tilalle tuli tosin pian Jusa Ranta.”

Lama Lepakon vessassa vuonna 1980:
Epe, Eno, Jere ja Charlie.

Kuva: Epe Kronholmin kokoelmat

Lepakon eräänlainen edeltäjä oli Kalliossa sijainnut puinen ja punkhenkinen nuorisotalo Kill City, joka purettiin syksyllä 1979. Laman soittajat ehtivät vaikuttaa Kill Cityssä ainoastaan yleisön joukossa. Perinteisen kellari- ja pommisuojevaiheen jälkeen bändi löysi luontevasti tiensä Lepakkoon, joka uutena ja radikaalina juttuna veti puoleensa pääkaupunkiseudun vaihtoehtoväkeä. Sääntöjen, kieltojen ja aggressiivisen ilmapiirin Suomessa entinen Liekkihotelli oli turvapaikka monille, jotka eivät tahtoneet kulkea parijonossa elämän turvallista valtaväylää tai joille ympäröivä ”Kekkoslovakia” oli muuten vain ahdistava paikka. Kuten vihreän liikkeen aamuhämärässä vaikuttaneille ”risupartaradikaaleille” ja muille ”luonnonsuojelijahämyille”, jotka kahlitsivat itsensä Koijärvellä kaivinkoneisiin estääkseen merkittävän lintujen pesimäalueen tuhoutumisen. Osa heistäkin ajautui Lepakkoon, joka antoi puitteet omaehtoiselle ja luovalle toiminnalle ilman turhan tarkasti valvovaa silmää. Siellä saivat koijärvihipit ja kiljupunkkarit oleilla rinnakkain ilman luontaisista vihollisistaan koituvaa vaaraa.

EPE: ”Laman kanssa oli tavallaan vaikea toimia, koska yhtye veti aina mukanaan sen tietyn punkjengin. Minne vain mentiin keikoille, niin melkein aina se meni niin, ettei tarvii tulla enää uudestaan. Aina tuli ongelmia ulkonäön ja käytöksen takia. Siksi mä olen heittänyt suurimman osan keikoistani Lepakossa. Siellä pystyttiin toimimaan ilman, että meidän systeemiä katsottiin kieroon. Kotikenttä. Ennakkoluulothan olivat siihen aikaan vielä aika vahvoja, ja toisaalta solidaarisuus tän

punkjengin kesken oli myös vahvaa. Portsarit torppasivat aina jonkun sisäänpääsyn. Me kaikki oltiin silloin, että ei mekään sitten mennä ineen. Sellainen Stadi ja Suomi oli siihen aikaan, ei ollut rafloihin pahemmin menemistä.”

”Siinä mielessä Lepakko oli ihan ainutlaatuinen paikka, varsinkin silloin kun oli vielä alaikäinen ja vaihtoehtona oli nää nuorisotalot, joissa voi pelata pingistä ja koronaa ja oli kaikenlaisia sääntöjä. Lepakkoon pystyi kävelemään kaljakassin kanssa sisään katsomaan bändejä, joten olihan siinä aika iso ero. Tuli sellainen fiilis, että täällä mä rupeen viettämään aikaa. Kyllähän touhu muuttui sielläkin vähän säntillisemmäksi, mutta alkuvaiheessa meininki oli hyvin villiä ja vapaata. Lepakko veti puoleensa syrjäytyneitä ja kaikenlaisia persoonia, eikä ketään katsottu pitkään. Ikävästi vain osa tästä jengistä meni aika pahasti deekikselle. Sitten sinne tuli nuoria mimmejä, jotka lähti siihen messiin ja näyttivät pian itsekin aika pahalta. Sinnehän hakeutui kaikenlaista koulukotijengiä. Sähläys kuului tavallaan siihen touhuun, joten välillä oli vaikeata sanoa, mikä on enää ok.”

”Lepakkoa me ei oltu valtaamassa, mutta sinne mentiin kyllä pian valtauksen jälkeen. Me oltiin mukana rakentamassa kakkoskämpää, josta sitten saatiin meille treenikämpää. Rane Raitsikka pyöri siellä ja oli kova höpöttämään. Se laitto nalleja ratikkakiskoille ja uhosi kaatavansa tulossa olevan raitiovaunun. Aloin kutsua sitä raitsikan kaatajaksi, joka lyheni sitten pelkäksi Raitsikaksi. Enimmäkseen aika meni siellä alakerran treenikämpällä, jonne tuli välillä jäätyä yksikin. Siellä maleksi aina alan ryhmää ja treenit oli välillä vähän kuin keik-

koja. Ei siellä sanottu kenellekään, että sä et voi tulla tänne, kun meillä on kato treenit.”

”Siinä meni muutama vuosi ennen kuin opittiin jonkin verran soittamaan. Käytiin katsomassa Pellen ja muiden keikkoja, mutta omia keikkoja ei vielä ollut, kunnes vuonna 1980 ilmestyi ”Totuus löytyy kaurapuurosta” ja sitten me oltiin ihan oikea bändi. Meidän kotimaiset idolit olivat siinä vaiheessa tehneet jo pitkän matkan ja suuntasivat uusille linjoille, mutta meillä oli tiukka hardcorepunkmeininki. Varsinainen hc-skene syntyi vasta pari vuotta myöhemmin, siinä vaiheessa, kun Lama alkoi jo hiipua. Bändi oli puristanut itsestään sen, mitä annettavissa oli. Kaikki oli ollut niin intensiivistä ja tyyllille oltiin uskollisia. Alkuperäinen jengi alkoi hajaantua, jotkut muuttivat ulkomaille.”

Aikaansa edellä oleminen ja marginaaliin asettuminen eivät olleet urakehityksen kannalta paras mahdollinen asetelma. Vuoteen 1982 mennessä Lama oli tehnyt kaksi singleä, ep:n ja albumin, mutta se ei juuri näkynyt keikkarintamalla. Genre oli auttamattoman kapea, mikä rajoitti keikkamahdollisuuksia. Vain muutamaa vuotta aikaisemmin Lama ja Eppu Normaali oli niputettu saman punk-nimikkeen alle, mutta 80-luvulle tultaessa yhtyeet edustivat jo aivan eri maailmoja. Uudesta aallosta oli tullut valtavirtaa, joka täytti tanssilavat ja festivaalit, mutta Laman hc-punk oli suurelle enemmistölle liian rankkaa kamaa.

EPE: ”Näin jossain festareilla The Exploitedin keikan ja yleisössä joka toisen nahkarotsissa luki Lama. Meillä oli sinä kesänä ehkä kaksi keikkaa, ne oli niin kiven alla. Siinä vaiheessa olisi pitänyt lähteä Suomesta helvettiin, niin kuin nämä nykypäivän bändit tekevät. Taisteluväsymys alkoi myös kalvaa. Käytiin me tosin Englannissa kerran isoilla festareilla Leedsissä ja 100 Clubilla Lontoossa. Takas tullessa jouduttiin tietenkin kovaan syyniin, kuten sen näköiset tyytit silloin aina. Se oli osa ajan henkeä.”

Ajan henki oli karu, mutta eivät asiat ole välttämättä kovin paljon muuttuneet vuosikymmenten vierieessä. Väkivaltaan taipuvaisten, suvaitsemattomien ihmisten joukko yhteiskunnassa tuntuu olevan vakio. Suomessa ei ollut juurikaan pakolaisia tai maahanmuuttajia 1970- ja 1980-luvuilla, joten vihan kohteet täytyi etsiä muualta. Vähemmistöjä ja heikommassa asemassa olevia löytyi pienen etsimisen jälkeen aina, kuten koulun pihalta se helpoiten tönittävä tai seksuaalivähemmistöt, joita on aina ollut turvallista sortaa. Suomen ainoan homobaarin Gay Gambrinin ulkopuolella väijyi öisin punaniskoja, jotka halusivat antaa ”vitun homoille” turpaan. Samaan tapaan Koiton talon edessä päivysti punk-keikkojen jälkeen diinareita, jotka halusivat antaa ”vitun punkkareille” turpaan.

EPE: ”Laman älpeellä on biisi ”Olen homo”, vaikka kukaan bändistä ei homo ollutkaan. Halveksittuun vähemmistöön oli helppoa samaistua.”